

This document is an historical remnant. It belongs to the collection Skeptron Web Archive (included in Donald Broady's archive) that mirrors parts of the public Skeptron web site as it appeared on 31 December 2019, containing material from the research group Sociology of Education and Culture (SEC) and the research programme Digital Literature (DL). The contents and file names are unchanged while character and layout encoding of older pages has been updated for technical reasons. Most links are dead. A number of documents of negligible historical interest as well as the collaborators' personal pages are omitted.

The site's internet address was since Summer 1993 www.nada.kth.se/~broady/ and since 2006 www.skeptron.uu.se/broady/sec/.

Kapital och habitus hos läroverkselever runt sekelskiftet 1900.

Examinations-PM

Forskarutbildningskursen Kapital & fält, metoder för studier av utbildning och Kultur

Sara Backman Prytz

Doktorand i utbildningssociologi

Institutionen för utbildning, kultur och medier (EDU)

Uppsala universitet

E-post: sara.prytz@edu.uu.se

Inledning.....	1
Socialt ursprung och kapital	2
Habitus	8
Sammanfattning	10
Litteratur.....	12

Inledning

1800-talet kom att bli århundradet då ett autonomt utbildningsfält växte fram i Sverige. Eftersom det var ett framväxande fält, var det också ett fält i drastisk förändring. Flickskolornas inträde på fältet kom särskilt att förändra och radikaliserar hela utbildningsrummet.¹ I mitt avhandlingsarbete har jag för avsikt att närmare studera perioden mellan åren 1870 och 1927, en period som utbildningspolitiskt och ur samundervisningsperspektiv var mycket omvälvande, det vill säga tiden från att flickor fick studentexamensrätt och fram till att flickor enligt riksdagsbeslut fick tillträde till statliga läroverk. De möjligheter flickor hade till utbildning motsvarande gossläroverken under denna period bestod i privata högre flickskolor med dimissionsrätt.² För enkelhetens skull kommer jag dock att konsekvent kalla dessa för ”flickläroverk” i detta PM. Som statistisk bakgrund kan nämnas att nästan dubbelt så många pojkar som flickor återfanns i de högre klasserna under 1880-talet.³ Hur utvecklingen i elevantal på flickläroverken såg ut under de kommande

¹ Jag använder inte Bourdieus term utbildningsfält i detta sammanhang, då det är *eleverna* som aktörer jag har för avsikt att studera. Eleverna var konsumenter på genomresa i utbildningsfältet, och kan alltså inte ses som aktörer på själva fältet. ”Utbildningsrum” är ett mer neutralt begrepp i sammanhanget

² Det fanns även möjlighet för flickor att avlägga studentexamen som privatister vid gossläroverken.

³ I klass I-VII år 1886 gick totalt 7176 elever i de högre flickskolorna, samt 12 981 elever vid de allmänna läroverken. Richardson, 1963, s. 223

åren för min undersökning har jag tyvärr inte hittat någon tydlig statistik för, men jag har för avsikt att närmare utreda detta. Dock kan jag utifrån Marie Nordströms avhandling konstatera att det årliga antalet kvinnliga studenter under perioden 1871-1903 aldrig översteg 100, samtidigt som antalet manliga studenter per år under samma period varierade mellan 500 och 1000.⁴

Syftet med mitt avhandlingsarbete är att undersöka hur flickor respektive pojkar konstruerade genus utifrån sin roll som läroverkselever, samt att undersöka hur deras sociala ursprung, kapital och habitus såg ut mellan åren 1875 och 1927; och att om man kan se en förändring under denna period försöka klargöra hur och varför denna förändring kom till stånd. Förutom att använda mig av elevmatriklar kommer jag lägga en stor vikt vid analysen av texter som publicerats av eleverna själva: elevföreningsprotokoll, elevtidningar samt studentskrivningar. Genom att utgå från denna typ av text hoppas jag kunna få en tydlig bild av hur eleverna själva konstruerade och upprätthåll rådande konventioner och dikotomier. Detta kommer även att kunna kopplas till habitusbegreppet, då jag utgår från att elevernas habitus kommer till uttryck och formas i dessa texter. I detta PM har jag för avsikt att närmare utreda hur begreppen kapital och habitus skulle kunna användas som analysredskap i mitt avhandlingsarbete.

Socialt ursprung och kapital

En viktig utgångspunkt är den att flickor respektive pojkar vid läroverken tillgodogjorde sig olika slags kapital med sin utbildning och examen, och att deras kapital värderades olika. Det symboliska kapital såväl som det kulturella kapital eleverna vid de skilda skolorna tillägnade sig var förmodligen helt väsensskilt. Anledningarna till detta är flera. För det första var studierna på de skilda skolorna mycket olika upplagda, med ett klart fokus på hushållsförberedande bildning och bildning vars syfte var att få eleven ”salongsfäbig” på flickskolorna, Detta till skillnad från de renodlade gossläroverken, där pojkarnas utbildning var koncentrerad kring abstraktioner och en grund för vidare vetenskaplig utbildning.⁵ För det andra går det också att konstatera att en examen från ett flick- respektive gossläroverk värderades olika i det offentliga rummet.⁶ Även i fråga om socialt kapital bör flick- och

⁴ Nordström, 1987, s. 29 Se även Kyle & Qvist, 1974, tabell 14, s. 75

⁵ Florin och Johansson, 1993, sid. 124.

⁶ Florin och Johansson, 1993, sid. 126

gossläroverken ha gett helt olika förutsättningar. För pojkarna var det lätt att tillägna sig socialt kapital som skulle komma att ha betydelse för deras kommande karriärer, då de nätverk de byggde upp under läroverksåren förmodligen skulle komma att bestå av män inom mer framgångsrika professionella ställningar i samhället. För flickorna bör det däremot ha varit svårare att tillägna sig socialt kapital som skulle kunna komma att ha någon betydelse för deras eventuella kommande karriärer.

För att sätta in detta resonemang i ett större sammanhang samt att anknyta till ett genusperspektiv finns det två olika aspekter som skulle kunna vara intressanta att närmare uppehålla sig vid. För det första har jag för avsikt att studera elevernas sociala bakgrunder, och för det andra hur det förvärvade utbildningskapitalet förvaltades efter elevernas studentexamen. Elevernas sociala bakgrund kommer jag att undersöka utifrån deras fäders yrken, och detta skulle här kunna ses som en del av deras sociala kapital; även om det i en vidare bemärkelse även skulle kunna ses som en del av deras symboliska kapital. Att studera elevernas sociala ursprung torde inte innebära några större problem i fråga om källmaterial. I arkiv runt om i landet finns elevmatriklar från läroverk och flickskolor bevarade, vilka borde kunna erbjuda ett omfattande källmaterial. I dessa matriklar finns faderns yrke noggrant katalogiserat för samtliga elever. Utifrån detta skulle det vara möjligt att kategorisera dessa skilda yrken för att få en översiktlig bild av hur fördelningen av elever på de respektive skolorna såg ut utifrån deras sociala ursprung. Florin och Johansson har gjort en sådan kategorisering då de närmare undersökt rekryteringen till Västerås högre allmänna läroverk under perioden 1875-1915.⁷ I denna undersökning har författarna delat in de olika yrkena i följande kategorier:

Borgerlighet eller medelklass:

- Kapitalägare
- Bildningsborgerskap
- Småborgerskap
- Lägre tjänstemän

Icke borgerliga grupper:

- Godsägare
- Bönder
- Arbetare

⁷ Florin och Johansson, 1993, sid. 204

Det finns dock ett flertal brister i denna uppdelning. Florin och Johansson har exempelvis inte närmare definierat dessa grupper eller gett exempel på vilka yrken som sorteras in i vilken grupp. Detta blir problematiskt då uppgifterna i elevmatriklarna ibland är knapphändiga och ger utrymmer för skilda tolkningar. Dessutom bör det ha funnits yrken som mycket väl skulle ha kunnat passa in i två av kategorierna Ytterligare ett problem med denna indelning i kategorier uppstår i de fall då faderns titel och yrke, i de fall de varit olika, i elevmatriklarana katalogiserats inkonsekvent.⁸

Ett alternativ till denna indelning i yrkeskategorier skulle kunna vara den som Gunhild Kyle använder sig av då hon undersöker elevkårens sociala sammansättning vid flickskolor i Göteborg och Stockholm under perioden 1861-1900 i *Svensk flickskola under 1800-talet*.⁹ Hennes indelning utgår från den klassificeringsmetod som praktiserats av Jörgen Weibull i hans undersökningar om lundastudenters sociala ursprung.¹⁰ Denna klassificering utgår från följande överordnade grupper:

- A. LANTBRUKARE
- B. FOLKSKOLLÄRARE
- C. AKADEMIKER
- D. OFFICERARE
- E. STÖRRE AFFÄRSMÄN, FÖRETAGSLEDARE
- F. MINDRE AFFÄRSMÄN OCH HANTVERKARE
- G. TJÄNSTEMÄN I STAT, KOMMUN ELLER ENSKILD TJÄNST
- H. LÄGRE TJÄNSTEMÄN
- I. ARBETARE
- J. OBESTÄMD UPPGIFT OCH YRKE SAKNAS

I dessa kategorier ingår sedan ett antal underkategorier som närmare preciserar yrken, och i dessa undergrupper finns sedan samtliga i materialet förekommande yrken angivna, totalt

⁸ Vilket ofta verkar ha varit fallet i fråga om hantverkstitlar, där hantverkarna i matriklarna ofta angetts till just sin hantverkstitel även om de i många fall med största sannolikhet (Kyle, sid. 54) även bör ha haft titeln "mästare". En mästare skulle i Florin och Johanssons indelning höra hemma i gruppen "lägre tjänstemän" medan en "hantverkare" hör hemma i gruppen "Arbetare".

⁹ Kyle, 1972

¹⁰ Weibull, 1968

flera hundra yrken.¹¹ Jag anser att detta sätt att kategorisera och gruppera yrken är mer användbar än Florin och Johanssons, då det är betydligt mer preciserat. I de fall då jag i mitt eget källmaterial skulle hitta yrken som inte förekommer i Kyles förteckning bör det ändå vara relativt lätt att hitta rätt grupp och kategori för yrket i fråga, utifrån de yrken som redan finns kategoriserade. Detta till skillnad från Florin och Johanssons gruppering där indelningen i grupper blir mer godtycklig. Att Kyles kategorisering dessutom utgår från samma källmaterial som jag har för avsikt att studera är ytterligare en fördel i sammanhanget. Utifrån denna kategorisering av läroverkselevernars fäders yrken skulle man sedan kunna dra slutsatser om hur det sociala eller symboliska kapitalet som eleverna fått med sig hemifrån kan ha skilt sig åt mellan dem samt vilka tillgångar deras skilda bakgrund kan ha inneburit för eleverna i fråga. Denna undersökning borde också kunna ge svar på frågan om hur den sociala rekryteringen till flick- respektive gossläroverk såg ut samt hur denna förändrades under perioden. Ytterligare en intressant aspekt som skulle kunna vara värd att uppmärksammas är hur elevernas sociala bakgrund förhåller sig till deras studieresultat och framgångar inom skolan. Om det finns tillgängligt material i form av betygskataloger eller andra omdömen från lärare kunde detta ligga till grund för att studera hur elevernas studieresultat står i relation till deras sociala bakgrund.

Denna beskrivning av elevernas sociala bakgrund skulle kunna utgöra ett underlag till mina analyser av elevernas texter, vilka med lätthet skulle kunna analyseras utifrån ett kapitalbegrepp. För att studera elevernas kulturella kapital kunde man exempelvis jämföra vilka litterära verk eller andra kulturella fenomen (teaterföreställningar, tidningar, musik) som eleverna själva lyfter fram i uppsatser och elevtidningar, samt då givetvis även koppla ihop detta med elevernas sociala bakgrund. Ur denna aspekt skulle det även kunna vara intressant att studera hur olika ämneskunskaper värderades – vilket skulle kunna säga något om vilken typ av symboliskt kapital kunskaper i skilda ämnen utgjorde på olika skolor och i olika sociala sammansättningar. Var det till exempel så att elever på flickskolor tillskrev språkkunskaper större värde? I sådana fall skulle detta kunna visa på hur språkkunskaperna utgjorde ett mer värdefullt symboliskt kapital i dessa skolor i förhållande till det värde motsvarande kunskaper utgjorde på gossläroverken.

¹¹ Kyle, sid. 241 ff.

Den andra aspekten jag har för avsikt att studera är hur eleverna förvaltade det kapital de tillägnat sig genom att ta studentexamen, här definierat som utbildningskapital.¹² Utifrån detta skulle till exempel elevernas kommande yrkesval vara ett tänkbart föremål för undersökningen, då det borde kunna ge en fingervisning om vilken typ av kapital som eleverna vid de respektive skolorna tillägnade sig. Då jag inte haft möjlighet att undersöka tillgången på källmaterial som behövs för att genomföra en sådan studie är det dock svårt att veta i vilken utsträckning detta är genomförbart. Dock finns det i vissa fall material som möjliggör en studie av elevernas framtidsplaner, sådana som de såg ut vid tidpunkten för elevernas inskrivning på läroverket, eller i vissa fall under deras senare läroverksår.¹³ På vissa skolor fick eleverna när de skrevs in på läroverket i fråga uppge vad de hade för framtidsplaner, om de hade för avsikt att yrkesarbete eller studera vidare vid universitet och i så fall vad de hade för avsikt att studera. Dessa uppgifter skulle kunna jämföras mot elevernas sociala bakgrund samt även deras studieframgångar utifrån kapitalbegreppet. Om det är möjligt att få fram uppgifter på läroverkselevernas faktiska karriärer efter studentexamen skulle detta givetvis kunna ligga till grund för en mer omfattande studie. Särskilt intressant skulle det då vara att titta på de kvinnliga eleverna och deras eventuella studiekarriärer, då detta är ett i det närmaste helt outforskat ämne.

I fråga om läroverkspojkarnas framtida yrkesval finns det källor som tyder på att de sociala strukturerna hade en tendens att reproducera sig över generationerna.¹⁴ Sonen till en bonde hade som läroverkselev planen på att i framtiden själv ägna sig åt jordbruk. Beträffande läroverksflickornas karriärsval saknas många möjligheter till liknande reproduktioner. Fädernas yrken var de facto inte alltid tillgängliga för flickor, så frågan är om de flickor som planerade en karriär valde eller tänkte sig karriärer inom samma sociala grupp som fadern eller om hon sökte sig till andra sociala grupper med sitt yrkesval? I elevmatriklarna finns under denna period bara uppgifter om elevernas fäders yrken, vilket tyvärr gör det mycket svårt att undersöka vad mödrarnas eventuella utbildning eller sociala position kan ha haft för betydelse i sammanhanget. De enda fall då de förekommer uppgifter om mödrarna är i de fall då eleven i fråga saknar far. Kyle har upptecknat ett fåtal sådana fall från läroverk i Göteborg och Stockholm från andra hälften av 1800-talet.¹⁵ I dessa fall har mödrarna i fråga dock inga

¹² Perioden på läroverket kunde även ge eleven i fråga ett betydande socialt kapital. Själva studentexamen medförde dock att eleven förvärvade utbildningskapital.

¹³ Se till exempel Florin och Johansson, 1993, sid. 215 ff.

¹⁴ Florin och Johansson, sid. 218

¹⁵ Kyle 1972, sid. ??

yrkestitlar eller andra titlar som vid första anblick avslöjar något om hennes sociala bakgrund. Exempel på titlar som nämns i dessa fall är fru, fröken och ogift moder. Möjligtvis skulle beteckningar som ”jungfru” och ”mamsell”, vilka förekommer hos Kyle, kunna säga någonting om moderns sociala position. Kyle har dock valt att kategorisera dessa under ”obestämd uppgift”. Ett skäl till avsaknaden av uppgifter om moderns utbildning är förstås också att det under perioden för Kyles undersökning var mindre vanligt med högre utbildning hos kvinnor. Under den tidigare delen av perioden för min egen undersökning får man sluta sig till att läroverksflickornas och -pojknas mödrar nästan uteslutande saknade yrkesexamina, men under den senare perioden bör en något större del av elevernas mödrar ha haft en yrkesbakgrund eller en yrkesexamen. Dock är det ytterst tveksamt om det över huvud taget finns något material som ger uppgifter om detta.

Vidare skulle det, vid tillgång på relevant källmaterial, kunna vara givande att studera elevernas karriärer på äktenskapsmarknaden, då även detta skulle kunna säga något om de skilda kapital som eleverna tillägnat sig genom sina läroverksår och sin studentexamen. Även detta är dock något som kan komma att bli svårt att finna relevant material kring. Ett tänkbart sätt att utreda detta i mindre skala skulle kunna vara att välja ut ett fåtal elever med olika social bakgrund från något flick- respektive gossläroverk och sedan försöka följa hur deras äktenskapsstrategier¹⁶ såg ut. En sådan kvalitativ analys skulle kunna belysa eventuella skillnader i fråga om pojkars och flickors strategier på äktenskapsmarkanden, kanske även utifrån deras sociala bakgrund. Äktenskapsåldern för män vid tiden runt sekelskiftet 1900 var högre än den för kvinnor och det förväntades att mannen skulle kunna försörja sin familj, kunna erbjuda ett gott hem och, i förekommande fall, ha avslutat sin utbildning innan han ingick äktenskap.¹⁷ Vid en jämförelse med kvinnor som efter studentexamen skaffade sig en högre utbildning skulle det vara intressant att se vid vilket skede i deras liv som de ingick äktenskap, i de fall de gjorde detta, samt i sådana fall vilken vilket socialt ursprung mannen i fråga hade och vilken typ av kapital han innehade. Man får även komma ihåg att till och med studentexamen var ovanligt bland flickor vid denna tid, och att det sågs som någonting exklusivt. Frågan är alltså hur det kapital hon tillägnat sig genom detta på något sätt påverkade flickans ställning på äktenskapsmarknaden, och om i så fall hur? En förlängning av

¹⁶ Frågan är dock om man över huvud taget kan tala om ”äktenskapsstrategier” för flickor vid denna period. Det mesta tyder på att det var de unga männen, eller de olika parternas föräldrar som var mest aktiva som beslutsfattare på äktenskapsmarknaden. Kanske är ”äktenskapsmönster” ett bättre ordval? Detta kräver vidare fördjupning.

¹⁷ Frykman och Löfgren, 1979, sid. 83

denna frågeställning skulle kunna vara den att närmare undersöka hur flickor med enbart studentexamen skilde sig åt ifrån flickor med studentexamen och universitetsexamen i fråga om äktenskap. Skilde sig dessa grupper av kvinnor åt på äktenskapsmarknaden, och var någon grupp i sådana fall mer attraktiv än den andra. Attraktiv på äktenskapsmarknaden här i betydelsen att de genom äktenskapet kunde tillägna sig kapital och avancera i fråga om social tillhörighet.

För att ytterligare koppla ihop ovan nämnda aspekter med analysen av elevernas texter skulle man kunna jämföra *vilka* elever som skrev i elevtidningarna och som var aktiva i elevföreningarna, samt eventuellt även vilka skilda ämnen de valde på studentskrivningarna. Om dessa uppgifter sedan jämfördes med elevernas sociala bakgrund och framtidsplaner utifrån kapitalbegreppet skulle man med största sannolikhet kunna få fram ytterligare intressanta aspekter i fråga om elevernas skilda kapital utifrån deras sociala tillhörighet samt kön, samt vilken typ av kapital de tillägnade sig genom sin tid i läroverket.

Habitus

I mitt avhandlingsarbete kommer jag ägna stort utrymme åt att undersöka elevernas *habitus*, vilket med Broadys definition är det ”system av dispositioner som tillåter människor handla, tänka och orientera sig i den sociala världen”.¹⁸ Vidare definieras *habitus* så som individens förkroppsligade kapital, en persons *habitus* är direkt bundet till hennes kapital. Utifrån den tidigare nämnda utgångspunkten att flickor och pojkar under sina läroverksår tillägnade sig olika typer av kapital (utbildningskapital, symboliskt kapital, kulturellt kapital) har jag alltså för avsikt att studera hur detta kapital kommer till uttryck i elevernas *habitus*. Utifrån ovan nämnda utgångspunkt kommer min studie kretsas kring hur elevernas skilda *habitus* kommer till uttryck i texterna jag har för avsikt att studera, det vill säga elevtidningar, elevföreningsprotokoll samt studentskrivningar. En tänkbar hypotes utifrån textanalyserna skulle kunna vara den att flickorna i och med sin unika särställning som pionjärer i utbildningsrummet utvecklar en specifik läroverkshabitus, vilken i så fall skulle skilja sig från vad som vid denna tidpunkt var traditionell kvinnlig *habitus*. Detta skulle i så fall ansluta till det resultat som Kerstin Skog-Östlin lägger fram i sin rapport *Att bryta ny mark*, där hon menar att kvinnor som utbildade sig till läroverkslärare runt sekelskiftet 1900 utvecklade en *habitus* som skilde sig från den traditionellt kvinnliga. Skog-Östlin menar vidare att dessa

¹⁸ Broady 1998,, sid. 16.

kvinnor utvecklade en manligt konnoterad habitus, eftersom det var en manlig elitutbildning de genomgick.¹⁹ Att sträcka sig så långt som att dra slutsatser om att även de kvinnliga läroverkseleverna skulle ha utvecklat en ”manligt konnoterad habitus” ställer jag mig dock tveksam till. Särskilt då man jämför flickläroverkens och gossläroverkens läroplaner med varandra står det tydligt att undervisningen vid flickläroverken var mycket inriktad mot flickornas förväntade kommande livsuppgifter, vilket även bör ha speglats i flickornas habitus. Däremot är jag av åsikten att det utvecklades mycket specifika och i viss mån även unika habitus bland grupperna av elever som gick på flick- och gossläroverk. Jag menar alltså att det inte enbart kan ha varit flickorna som utvecklade en habitus som avvek från det traditionella, utan även bland pojkarna bör det ha funnits en liknande utveckling. Man får ha i åtanke att det var en mycket liten del av landets pojkar som gick i läroverken, och utifrån detta hade de få utvalda som studerade vid läroverken säkerligen ett behov av att positionera sig, på samma sätt som flickorna hade det. Min utgångspunkt är alltså den att flickor såväl som pojkar vilka studerade vid läroverken utvecklade från varandra separerade habitus, utifrån de kapital de tillägnade sig vid läroverken.

Ur detta perspektiv har jag sedan för avsikt att närmare studera *hur* elevernas habitus formades och upprätthölls av eleverna själva i läroverksmiljöerna. Enligt Bourdieu var habitus något som individen dels tillägnat sig och dels något som individen hade med sig.²⁰ I detta fall hamnar alltså fokus på hur eleverna tillägnade sig habitus i den specifika läroverksmiljön och på hur deras skilda habitus såg ut. Utifrån elevernas egna texter kommer jag att göra en närmare textanalys med särskilt fokus på att försöka åskådliggöra elevernas skilda habitus. Tänkbara frågeställningar vid analysen av dessa texter utifrån habitusbegreppet skulle kunna exempelvis kunna vara följande:

- Vilka ideal framhålls av eleverna som viktiga?
- *För att få en riktig bild av elevernas habitus skulle dessa ideal behöva ställas mot de ideal som fanns bland ungdomar utanför läroverken.*
- Hur uttrycker sig eleverna stilistiskt?
- *Finns det ideal även i fråga om sättet att uttrycka sig? Hur skiljer sig detta åt mellan flickläroverk och gossläroverk?*
- Hur positionerar sig eleverna gentemot elever på övriga skolor?

¹⁹ Skog-Östlin, 2005, sid. 73

²⁰ Bourdieu, 2000, sid. 266

- *hur positionerar sig flickskoleeleverna gentemot gossläroverkseleverna och vice versa?*
- Hur positionerar sig eleverna gentemot icke-studerande ungdom?
- *Eventuella skillnader mellan flickläroverk och gossläroverk*
- Synen på sedlighet, begåvning, livsuppgifter och fysisk hälsa.²¹
- *Eventuella skillnader mellan flickläroverk och gossläroverk. Även här skulle det, om möjligt, vara intressant att jämföra läroverkselevernars habitus i fråga om ovan nämnda teman med ungdomar utanför läroverken.*

Då habitus ofta beskrivs som något som reproducerar sig självt, men ändå är något historiskt föränderligt, har jag för avsikt att lägga särskild vikt vid att försöka fånga eventuella skillnader över tid i fråga om elevernas habitus. I och med att perioden för min undersökning innebar förändringar i fråga om rekryteringsunderlaget till läroverken är det inte orimligt att detta skulle kunna ha betydelse för elevernas habitus. I takt med att rekryteringsunderlaget till såväl flick- som gossläroverk breddades och kom att omfatta fler elever med skilda sociala bakgrunder ändrades det kapital som läroverkseleverna innehade, och i och med detta kan det alltså även ha varit så att elevernas habits förändrades. Om elevernas habitus ändrades i takt med att elevunderlaget förändrades bör detta också kunna visa på skillnader i det kapital eleverna tillägnade sig genom att studera på läroverken. Om det däremot skulle visa sig att elevernas habitus vid denna förhållandevis korta period för min undersökning inte förändrades nämnvärt är även detta givetvis anmärkningsvärt, och skulle kunna visa på hur fast förankrat habitus kan bli inom en given institution. Min förhoppning är att jag i och med studiet av elevernas habitus skall kunna se de övergripande strukturerna inom utbildningsrummet vid denna period.

Sammanfattning

I detta PM har jag diskuterat hur Bourdieus perspektiv skulle kunna appliceras på mitt avhandlingsarbete om flickor och pojkar vid läroverk runt sekelskiftet 1900. Utifrån detta har jag valt att fokusera arbetet kring två utgångspunkter. Den första övergripande utgångspunkten är den att det kapital flickor och pojkar vid läroverken tillägnade sig skilde

²¹ Dessa fyra teman återkommer ofta i den offentliga debatten om samundervisningen under denna period, och säger sålunda något om tidens syn på förutsättningar hos manliga och kvinnliga elever. Min åsikt är att det är särskilt gynnsamt att studera hur eleverna själva förhöll sig till dessa teman.

sig åt. Utifrån detta är det sedan möjligt att utveckla ett flertal studier som visar på dels hur deras olika kapital skiljer sig från varandra, men även vilka konsekvenser detta får. För att få en mer övergripande bild av elevernas situation så som den gestaltade sig och så som deras liv kom att utveckla sig har jag även för avsikt att närmare utreda deras sociala bakgrund, samt om möjligt att studera hur de förvaltade sitt kapital efter studentexamen, i fråga om livskarriärer och äktenskapsstrategier. Den andra punkten jag valt att utgå från är hypotesen att utifrån dessa skilda kapital utvecklades flickors respektive pojkars habitus till att bli separata och unika läroverkshabitus som skilde sig åt mellan flickläroverken och gossläroverken. Man skulle alltså kunna tala om och jämföra flickläroverkshabitus och gossläroverkshabitus. Med dessa utgångspunkter i fokus har jag sedan för avsikt att studera texter producerade av eleverna själva i läroverken. Min förhoppning är att dessa texter skall kunna belysa och bekräfta ovan nämnda teorier om flickor respektive pojkars skilda kapital och habitus. Sammanfattningsvis kan man sluta sig till att Bourdieus begrepp skulle kunna vara mycket gynnsamma att använda i min studie, och att de skulle kunna visa strukturer som kanske inte framkommit i tidigare forskning.

